

OUD - DUIVENDRECHTSE SAECKEN

NUMMER 1, JAARGANG 1, SEPTEMBER 2003

BOERDERIJ - SPECIAL

Ter gelegenheid van de als RIJKSMONUMENTEN

ingeschreven Sophia's Hoeve en Anthonius Hoeve.

Gedurende de expositie MONDRIAAN en DUIVENDRECHT dit eerste exemplaar GRATIS!

uitgave onder auspiciën van de Stichting Oud - Duivendrecht

Inhoud Oud-Duivendrechtse Saecken

pagina 1	Voorblad	
pagina 2	Inhoud en adresgegevens	
pagina 3	Voorwoord	
pagina 4	en verder	
	2003 JAAR van de BOERDERIJ	= inleiding tot twee boerderijen
pagina 5		=algemeen voor iedereen en populair
pagina 6	vervolg twee boerderijen	
pagina 7	Sophia's Hoeve	=iets wetenschappelijker en technischer
pagina 8	tekening F.Hoorn, 1774	=ter illustratie
pagina 9	vervolg Sophia's Hoeve	=wat meer voor liefhebbers
pagina 10	ets H.Schouten, 1765-1775	=ter illustratie
pagina 11	Anthoniushoeve	=iets wetenschappelijker, gedetailleerder,
pagina 12	aquarel van Mondriaan, 1905	=ter illustratie
pagina 13	vervolg Anthoniushoeve	maar goed leesbaar
pagina 14	kaart van Kuiper, 1869	=ter illustratie
pagina 15	register bouwkundige termen	=semi-wetenschappelijk leuk om te weten

adresgegevens =voor kopij, opmerkingen en adviezen

"(H)Ans Quirijnen" <quico@planet.nl>

brievenbus: Jo Blom, 't Ven 2, 1115 HB Duivendrecht (6909023)

22 september 2003

Allerbeste Duivendrechtse!

Zo noem ik u telkens in gedachten. Dat komt, omdat we altijd een beroep op u kunnen doen om mee te helpen te behouden wat er nog over is in ons mooie dorp. Dankzij uw steun, die tot in Den Haag niet onopgemerkt is gebleven, staan de nu landelijk bekende boerderijen er nog. Hartelijk hartelijk dank daarvoor!

Maar blijf ons steunen, want we zijn er nog niet. Wat zou het niet gaaf zijn om het oude gedeelte tussen busbaan en station "beschermd dorpsgezicht" te kunnen noemen? We hebben het dan over de Sint Urbanuskerk(ook wel: de Dom van Duivendrecht), de twee rijksmonumenten aan de Rijksweg, de oude huisjes waar onder andere Jopie Euwe woont, daar tegenover het eetcafé "Lotgenoten" en de boerderij "Mijn Genoegen" met de fraaie oprijlaan. Natuurlijk zeggen we dit telkens aan iedereen plus de journalisten van alle media, maar we willen de officiële status van beschermd dorpsgezicht: vanzelfsprekend!

Uw steun betekent, dat u belangstelling hebt voor de geschiedenis van deze oude buurtschap in de Duivendrechtse Polder. Dat weten we al jaren. Als er een expositie ingericht was in de bibliotheek alhier trok dat een overweldigende belangstelling om nog maar te zwijgen over de dia-avonden. De mensen konden nauwelijks zitten, maar de vertedering waarmee men de vertrouwde plekjes en hun bewoners becommentarieerde, overheerste. Tegelijkertijd was het verdriet over het verdwenen Duivendrecht groot.

Dankzij de medewerkers van de bibliotheek kon er altijd wat georganiseerd worden. We zijn hun daarvoor zeer erkentelijk. Het is zelfs zo, dat we nadenken gezamenlijk over een permanente geschiedenishoek met wisselende tentoonstellinkjes over het oude Duivendrecht en de bewoners.

Er is nog meer. In Duivendrecht zijn we al een aantal jaren bezig om met de oudere bewoners de geschiedenis in kaart te brengen. Verhalen, foto's, oude documenten; alles is welkom. Het zijn heel gezellige avonden met als resultaat het boekje van Leendert Dros over Duivendrecht. Er is nog zoveel materiaal, dat er vast en zeker nog meer publicaties komen. Dit is alvast één. Het ligt in de bedoeling een paar maal per jaar met een uitgave te komen, meestal een special. We vragen u alleen een kostendekkend bedragje, namelijk € 0,50. U kunt zich opgeven als abonnee. Op die manier weten we hoeveel exemplaren gemaakt moeten worden. Wederom hebben we de medewerkers van de bibliotheek bereid gevonden ons te helpen. U kunt uw exemplaar daar afhalen. Over een andere manier van verspreiding wordt nog nagedacht. Uw suggesties, maar zeker uw kopij zijn van harte welkom!

Ans Quirijnen en ondergetekende zijn met groot enthousiasme hieraan begonnen, mede om van het historisch Duivendrecht blijvend te kunnen genieten. Riek Pos-Grimme, de dochter van meester Grimme, heeft al veel kopij ingeleverd. Met Kerst komt er een school-special. En...volgend jaar bestaat de Sint Urbanuskerk 125 jaar; reden genoeg voor een kerk-special. Aandacht dus blijven vragen voor het oude en waardevolle:

Duivendrechtse, let op uw saeck!
Schrijf op wat u weet, noteer wat u hoort.

Jo Blom

2003 Jaar van De Boerderij Boerderijen behoren tot ons collectieve geheugen. Iedereen heeft wel een jeugdherinnering, een bijzondere plek of een bepaald gevoel bij het boerenland en de boerderij. Dit tastbare verleden is echter niet zo vanzelfsprekend aanwezig. Het platteland is in beweging. En hoe het Nederlandse landschap, met de boerderij als historisch icoon, er over tien jaar uit ziet, laat zich raden.

Het huis van de boer krijgt soms een andere functie. Omdat hij vertrekt, uitbreidt of verhuist. Het landschap globaliseert. De boerderij is vaak representatief voor de identiteit van een provincie. Aan de boerderij kan de kenner, zonder kaart of GPS, feilloos zien waar in Nederland hij zich bevindt. Dat kan nu, maar kan dat ook nog in de toekomst? Reduceren VINEX-locaties, schaalvergrotingen, zorgboerderijen en modieuze boederettes de boerderij straks tot een plek in ons geheugen?

De toekomst van de historische boerderij en daarmee het Nederlandse platteland ligt niet alleen in de handen van bestuurders, planologen, beleidsmakers en eigenaren. Die uitdaging ligt er ook voor ons! Want het platteland is van ons allemaal. Het bepaalt onze horizon. Daarom is 2003 uitgeroepen tot Jaar van de Boerderij. De activiteiten in dit jaar worden dan ook ingegeven door 'liefde' en 'bezorgdheid'. Liefde voor de schoonheid, de waarde en de betekenis van ons platteland. Bezorgdheid over het behoud ervan, het beheer en de toekomst.

In het van oorsprong agrarische Duivendrecht, waar tot voor kort nog een groot aantal boerderijen in bedrijf waren, zijn door de oprukkende verstedelijking **bijna** alle boerderijen verdwenen. Naast de RK. Sint Urbanuskerk aan de Rijksweg liggen nog twee authentieke boerderijen.

De Anthoniushoeve wordt nog steeds bewoond door Ferd van Schaick (84) Hij is geboren en getogen op de boerderij en werkt er vandaag de dag nog steeds. Tot zijn dood mag hij op de Anthoniushoeve blijven wonen.

Na de dood van boer Willem van der Vaart in januari 2001 staat de Sophia's hoeve leeg. De gemeente, eigenaar van de beide boerderijen en het omliggende land, is in onderhandeling met een aspirant-koper, die de hoeve in de oorspronkelijke staat gaat restaureren.

Er bestonden plannen om de twee boerderijen te slopen. Het allerlaatste stukje oud Duivendrecht zou daarmee verdwijnen. Veel "oude" en "nieuwe" Duivendrechtters waren bezorgd over de boeren, de hoeves en het dreigende verlies van de laatste herinneringen aan het agrarische verleden. De Stichting Oud-Duivendrecht werd opgericht op 4 juni 1998. De Stichting stelt zich als doel het BEHOUD van het historisch en landelijk karakter van Duivendrecht. De SOD wil verdere verstedelijking van het dorp tegengaan. Ringwegen en spoorwegen en kantoortorens. De maat is vol.

De eerste actie van de Stichting Oud-Duivendrecht was de bescherming van de boerderijen aan de Rijksweg 226 en 228. De Stichting Historisch Boerderij Onderzoek uit Arnhem verrichtte wetenschappelijk onderzoek naar de boerderijen en de interieurs. Daarbij kwamen interessante zaken aan het licht. Zo'n intensief onderzoek had nog niet eerder plaats gevonden.

De Stichting Oud-Duivendrecht heeft een aanvraag ingediend voor de Rijksmonumentenstatus voor de beide boerderijen, die tezamen in Nederland een uniek ensemble vormen.

De monumentale waarde wordt volgens de kenners uit de monumentenwereld nog verhoogd door de ligging naast het nieuwe, ultra moderne NS-overstapstation.

Omdat de hoeves door de bewoners in de oorspronkelijke staat gelaten zijn, zijn veel waardevolle interieuronderdelen bewaard gebleven.

Het boerenland dat ooit reikte tot de Arena en de Makro is drastisch verkleind.

Een klein stukje, maar o zo'n waardevol voorbeeld van oud boerenerf en weidegebied is gebleven.

Een groot station is gebouwd. Metro's en treinen razen om de paar minuten voorbij.

En toch staan de hoeves uit de 19-eeuw nog steeds fier overeind.

Op 20 augustus, in het Jaar van de Boerderij, hebben de laatste historische hoeves van Duivendrecht de Rijksmonumentenstatus gekregen.

De hoogste tijd voor een nadere kennismaking met de Anthonius- en de Sophia'shoeve.

Als U nog meer wilt weten kunt U contact opnemen met de secretaris van de SOD:

Ans Quirijnen-Cocx, Waddenland 41, 1115 XD DUIVENDRECHT, tel.020 6992574

Twee boerderijen

De conclusies uit:

"Bouwhistorische waarneming nr. 35 en 36,
Stichting Historisch Boerderij-Onderzoek,
**Twee boerderijen aan de Rijksweg te Duivendrecht
gem. Ouder-Amstel (N.-H.),**
Arnhem, juli 1998"

Sophia's hoeve, Rijksweg 226

Concluderend betreft het hier een fraai voorbeeld van een T-boerderij van het voerdeeltype, gebouwd in 1883, zoals een gevelsteen in de voorgevel aangeeft. De boerderij is geheel halfsteens gebouwd, het achterhuis had oorspronkelijk vermoedelijk houten wanden. Het naastgelegen zomerhuis is later aangebouwd, in steens metselwerk.

De gebintconstructie bestaat, zoals gebruikelijk bij het oudere voerdeeltype, uit dekbalkgebinten met overstekken. De kapconstructie is bijzonder te noemen (schaarspanten met schoren en extra kruisende schoren bovenin).

De boerderij is nog vrijwel geheel in originele staat, en wordt nog gebruikt voor het boerenbedrijf.

Interessant is de bouwgeschiedenis, met de vrij armoedige bouw van de T-boerderij, en het later aangebouwde, rijkere zomerhuis (latere aanbouw is herkenbaar door onder meer het afwijkende metselwerk, de afwijkende detaillering van de windveren en de kozijnen en het ontbreken van de sierankers).

De boerderij kent verscheidene fraaie oorspronkelijke details, zoals de kozijnprofiëring en de sierankers van de T-boerderij, de schuifluiken aan de binnenzijde, de twee verschillende typen gesneden windveren, en het waterfornuis met de schouw in het zomerhuis.

Anthoniushoeve, Rijksweg 228

Concluderend betreft het hier een fraai voorbeeld van een T-boerderij van het voerdeeltype, gebouwd in 1889, zoals een gevelsteen in de voorgevel aangeeft. De boerderij is geheel steens gebouwd. Het naastgelegen zomerhuis is gelijktijdig of iets later aangebouwd, ook in steens metselwerk.

De gebintconstructie bestaat niet meer uit dekbalkgebinten met overstekken, zoals gebruikelijk is bij het oudere voerdeeltype. Hier is een langsgebintconstructie toegepast, met daaroverheen zolderbalken die rusten op deze langsgebintbalken en op de dragende zijmuren. De kapconstructie is vrij apart te noemen (schaarspanten met kreupele stijlen en overkepte balk).

De boerderij is nog vrijwel geheel in originele staat, en wordt nog gebruikt voor het boerenbedrijf.

Het betreft een vrij rijk gebouwde T-boerderij met een identiek ontworpen zomerhuis.

De boerderij kent verscheidene fraaie oorspronkelijke details, zoals het fraaie raamkozijn op de verdieping in het zomerhuis, de sierankers en het siermettselwerk boven de kozijnen en onder de dakrand, en de fraai gesneden windveren. Inwendig zijn met name het waterfornuis met de schouw in het zomerhuis, de fraaie schouw in de woonkamer en de geprofileerde lambriseringen bijzonder. Ook de nog compleet aanwezige ventilatieschachten en bijbehorende dakopbouwen zijn vrij zeldzaam. Achter op het erf is de oude 6-roedenberg nog aanwezig, zij het op een andere plaats en met afgezaagde roeden.

Concluderend mag worden gesteld dat deze boerderijen gezamenlijk zeer interessant genoemd mogen worden, omdat hierin het zo kleine verschil in bouwtijd, alsmede het verschil in status van de vroegere eigenaren zo uitstekend af te lezen zijn. En dat terwijl ze op het eerste gezicht zo identiek lijken.

Zie ook de website van de Dorpsraad: <http://www.dorpsraadduivendrecht.nl/ddindex.html>

Restaureren

Dat is wat er nu met de Duivendrechtse hoeves gaat gebeuren.

Met het behoud van de Anthonius - en de Sophia'shoeve in Duivendrecht is een van de belangrijkste voorbeelden van agrarische bouwkunst uit de 19^e eeuw in ons land bewaard gebleven. Zorgvuldige restauratie door de eigenaren is van groot belang.

Voor algemene informatie: <http://www.restauratiefonds.nl/>

Het bij de gemeente Ouder-Amstel ingediende bouwplan voor restauratie/verbouwing van het Rijksmonument boerderij Sophia lag vanaf 5 september 2003 gedurende 14 dagen ter inzage in het gemeentehuis en vanaf 9 september 2003 in het Dorpshuis. Tijdens deze termijn kon iedereen zienswijzen over het plan bij B&W naar voren brengen.

Het plan betreft een algehele restauratie en het wijzigen van de zuid -en westgevel door middel van extra lichtopeningen en een kozijn. En o.a. het plaatsen van zonnecollectoren.

De Rijksdienst voor Monumentenzorg(RDMZ) brengt binnen drie maanden een advies uit. Dit advies is t.z.t.beschikbaar ter inzage bij de RDMZ in Zeist.

De gemeentelijke monumentencommissie brengt eveneens een advies uit over de bouwplannen.

Het College van B&W verleent op grond van deze adviezen een vergunning tot wijziging. 6 weken daarna kunnen eventuele bezwaren tegen de vergunning ingediend worden.

De restauratie staat niet onder supervisie van de RDMZ.

De Rijksdienst voor Monumentenzorg heeft slechts een adviserende taak.

De gemeente dient afwijkingen van het advies van de RDMZ wel te motiveren..

Inleiding

T- BOERDERIJ' Sophia's hoeve', is gebouwd in 1883 Het aangebouwde ZOMERHUIS dateert van iets later.

De boerderij is gebouwd tot veeveelbedrijf; het bedrijfsgedeelte is van het voerdeeltype. De boerderij is gelegen op een goed bewaard gebleven erf aan de hoofdstraat van Duivendrecht, een restant van de bijbehorende weilanden is aan de achterzijde nog aanwezig. Er is sprake van een bijzondere ensemblewaarde met de naastgelegen, enkele jaren jongere 'Anthoniushoeve', die een vergelijkbare opzet kent maar in materiaalgebruik en detaillering rijker is uitgevoerd en een modernere constructie heeft. Op het achtererf staat een HOOIBERG.

Omschrijving van de monumentale delen en redengevende omschrijving voor de rijksmonumentenstatus.

Sophia'sshoeve is een T-boerderij van het voerdeeltype, met een aan de linkerzijde aangebouwd zomerhuis. Het dwarsgeplaatste voorhuis heeft een zadeldak met de nok parallel aan de weg. De zadeldaken van achterhuis en zomerhuis staan loodrecht op de weg. De dakschilden zijn voorzien van Oudhollandse pannen. Het dak van het achterhuis heeft onder de pannen een spreilaag van riet. Op de nok stonden oorspronkelijk twee houten ventilatie-opbouwen voor ventilatie van de stal. Thans is nog één aanwezig. Tussen boerderij en zomerhuis loopt een gang waarvan het voorste gedeelte is overkapt en bij de boerderij is getrokken. De boerderij is halfsteens gebouwd, het achterhuis had oorspronkelijk vermoedelijk houten wanden. Het naastgelegen zomerhuis is in steens metselwerk in kruisverband opgetrokken. De T-boerderij en het zomerhuis vallen op door versierde houten windveren, waarbij die van het zomerhuis wat rijker is uitgevoerd. De windveren bij de achtergevels zijn ongedecoreerd. De gevels van het voorhuis zijn voorzien van gietijzeren sierankers.

De voorgevel van het voorhuis is symmetrisch van opzet en telt vier T-vensters. De kozijnen in het voorhuis hebben een profilering met vellingkanten. In de voorgevel een natuurstenen gevelsteen (De eerste steen gelegd door Johannes v. Klooster 916 1883). Rechts enkele geprofileerde keldervenstertjes met houten luiken en diefijzers. In het voorschild een eenvoudige dakkapel.

De zijgevels van de boerderij zijn met ijzeren trekstangen verbonden met de stijlen van de gebinten die zich inwendig bevinden. De linkerzijgevel heeft aan de binnenzijde houten muurstijlen, vermoedelijk duidend op oorspronkelijk houten achterhuisgevels. De rechterzijgevel is vernieuwd, waarbij deze houten muurstijlen zijn vervangen door uitgemetselde penanten. In de rechterzijgevel van het bedrijfsgedeelte bevindt zich, opgenomen in het nieuwe metselwerk, een oud raamkozijn ter plaatse van de gang achter het voorhuis.

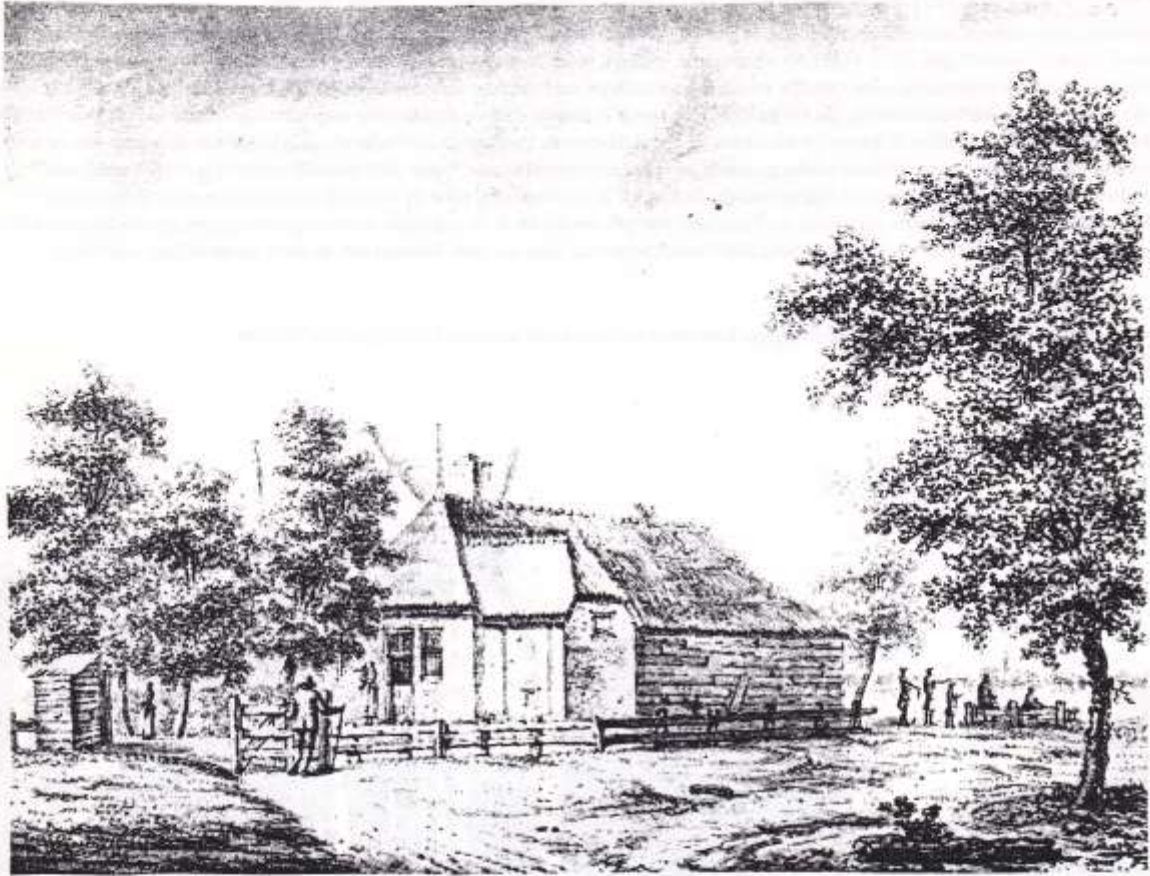
De zijgevels zijn voorts voorzien van ijzeren stalramen.

In de afgesmeerde achtergevel bevindt zich centraal een brede, enkele deur kenmerkend voor het voerdeeltype. Aan weerszijden van deze deur zitten stalramen en bij de geveluiteinden mestdeuren ter hoogte van de grupstal. Boven de deur een hooiluik en in de geveltop een ijzeren roosvenster.

De voorgevel van het zomerhuis heeft twee zesruits vensters met een brede middenstijl. De kozijnen in het zomerhuis zijn ongeprofileerd. In de linkerzijgevel een kraalschotendeur (met roosterwerk) die toegang geeft tot de zomerkeuken. Hier een later aangebracht venster. In deze gevel zitten tevens hoge wagendeuren en een deur naar de voormalige paardenstal, terwijl de achtergevel van het zomerhuis gesloten is op een dubbel hooiluik in de geveltop na.

Inwendig is de indeling van de T-boerderij en het zomerhuis grotendeels intact gebleven, evenals de constructie en diverse vaste interieurelementen. Het voorhuis van de T-boerderij omvat de woonkamer en een kelder met de opkamer. De woonkamer heeft een kastenwand en houten schuifluiken aan de binnenzijde van de vensters. Het voorste halve gebintvak van het achterhuis, dat in totaal vijf gebintvakken telt, is als gang bij het voorhuis getrokken. De gang bezat oorspronkelijk een entree deur in de zijgevel. De deuren naar woonkamer, kelder en opkamer zijn voor een deel voorzien van blauw-wit gekleurd glas- in-lood met boerderijtaferelen. Het achterhuis heeft grenen dekbalkgebinten met aan beide zijden een overstek gesteund door schoren. De gebintplaten zijn met ijzeren bouten op de gebintbalken bevestigd. De kapconstructie bestaat uit grenen schaarspanten met schoren, waarop gordingen rusten. Onder de nok extra, gekruiste schoren. Het achterhuis heeft een voerdeel in de middenbeuk en stalruimten met grupstal in de beide zijbeuken. De houten koestaken zijn grotendeels nog origineel. Op het midden van de deel in het achterhuis staat de gemetselde ovale voer- en drinkbak die in verbinding staat met gemetselde voergoten. Het zomerhuis heeft aan de voorzijde een woonkamer met onder meer een kastenwand. In de hierachter gelegen woonkeuken een rondgemetseld, rood geschilderd waterfornuis en een houten schouw met ruimte voor een fornuis. De schouw is betegeld met crème tegels en een band van groen gedecoreerde tegels. Deze tegels zijn in Nederland slechts korte tijd gebruikt en alleen nog aanwezig in de Sophia'sshoeve

De hooiberg op het achtererf heeft vier roeden.

tekening Oost-Indische inkt van F.Hoorn, boerenerf te Duivendrecht, 1774

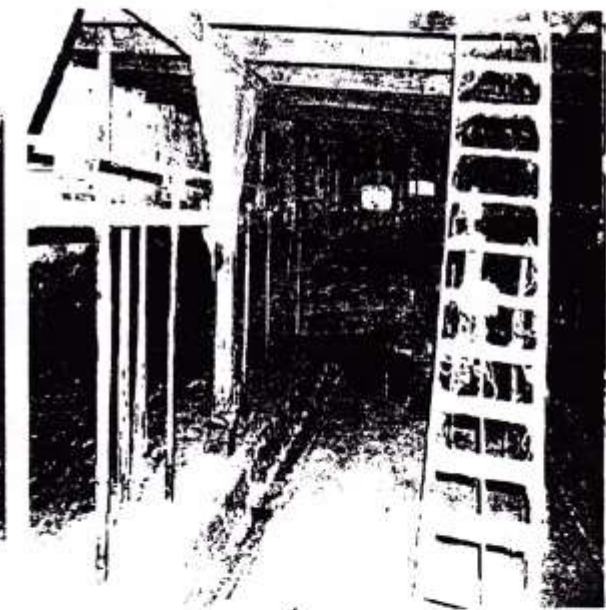

Waardering

Boerderij 'Sophia's hoeve' uit 1883 met zomerhuis en bijbehorende hooiberg, van algemeen belang vanwege

cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde alsmede situeringswaarde, is een goed voorbeeld van een laat negentiende - eeuwse T-boerderij van het voerdeeltype. Zij is bijzonder vanwege de gaafheid in hoofdvorm, draagconstructie en detaillering en diverse gaaf bewaarde interieurelementen en constructieonderdelen. **De cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde is met name gelegen in de combinatie met de naastgelegen Anthoniushoeve, die vergelijkbaar is maar in constructie en detaillering zeer karakteristieke verschillen vertoont die voortkomen uit verschillen in bouwtijd en status.** Tezamen leveren de boerderijen een belangrijke bijdrage aan de kennis van de bouw- en ontwikkelingsgeschiedenis van de Nederlandse boerderij in de late negentiende eeuw. Naast deze ensemblewaarde is er sprake van een bijzondere situeringswaarde vanwege de ligging aan de hoofdstraat in Duivendrecht waar de boerderij met het erf in samenhang met de Anthoniushoeve één van de laatste gebouwde herinneringen vormen aan het tot in de twintigste eeuw nog overwegend agrarische gebied in de directe omgeving van Amsterdam. Dit historische beeld wordt benadrukt door het grote contrast met de sterk verstedelijkte omgeving.

Bronnen: SHBO-rapport 35 en 36 (1998) en bijlage behorende bij besluit met kenmerk CFV/BGS-2003/70147N

De Raad voor Cultuur noemt de hoeses in een rapport van 1 februari 1999 aan de staatssecretaris evidente rijksmonumenten.

Toch heeft het nog tot 20 augustus 2003 geduurd voordat de Sophia'shoeve alsnog wordt aangewezen als beschermd monument in de zin van de Monumentenwet 1998.

De gemeente Ouder-Amstel heeft een monumentenverordening 1996 en een monumentencommissie.

Na de dood van de bewoner besluit het college van B&W van de gemeente Ouder-Amstel in mei 2001 tot verkoop van de hoeve.

Er is een restauratie/verbouwingsplan ingediend. De kwaliteit van de restauratie wordt in principe gewaarborgd door de gemeente in samenwerking met de Rijksdienst voor de Monumentenzorg via de vergunning. De financieel-administratieve taken voor de gemeente in zake beschermde gemeentelijke en rijksmonumenten verschuiven de laatste jaren naar een meer inhoudelijke taak.

De burgemeester is in onze gemeente portefeuillehouder Cultuur.

buurtschap Duivendrecht met dorps karakter, ets H.Schouten, 1765-1775

Inleiding

De T-BOERDERIJ 'Anthoniushoeve', is in 1889 gebouwd met een aangebouwd ZOMERHUIS. De boerderij is gebouwd tot veeteeltbedrijf; het bedrijfsgedeelte is van het voerdeeltype. De boerderij is gelegen op een goed bewaard gebleven erf aan de hoofdstraat van Duivendrecht, een restant van de bijbehorende weilanden is aan de achterzijde nog aanwezig. Er is sprake van een bijzondere ensemblewaarde met de naastgelegen, enkele jaren eerder gebouwde 'Sophiahoeve', die een vergelijkbare opzet kent maar in materiaalgebruik en detaillering minder rijk is uitgevoerd en een traditionelere constructie heeft.

Op het achtererf bestaat een ensemble van erfbebouwing, waaronder een HOOIBERG en een kleine SCHUUR.

Omschrijving van de monumentale delen en redengevende omschrijving voor de rijksmonumentenstatus.

De Anthoniushoeve is een T-boerderij met een aan de rechterzijde aangebouwd zomerhuis. De nokrichting van het achterhuis en van het zomerhuis liggen loodrecht op de weg; de nok van het dwarsgeplaatste voorhuis ligt evenwijdig aan de weg. De daken zijn belegd met pannen, waarbij het dak van het achterhuis onder de pannen niet is afgetimmerd maar voorzien van een spreilaag van riet. Op de nok twee houten ventilatie-opbouwen. Tussen boerderij en zomerhuis loopt een gang waarvan het voorste gedeelte overkapt is en bij de boerderij getrokken. De T-boerderij en het zomerhuis zijn vrijwel gelijktijdig opgetrokken uit steens metselwerk in kruisverband. Boven alle kozijnen en onder de dakrand is rood en geel siermetselwerk toegepast. De gevels van boerderij en zomerhuis bezitten sierankers. De venster- en deurkozijnen hebben een kraalprofilering.

De T-boerderij en het zomerhuis vallen op door zeer rijk versierde houten windveren. De windveren bij de achtergevels zijn ongedecoreerd.

De voorgevel van de T-boerderij is symmetrisch van opzet en telt vier T-vensters. Centraal in het dakschild boven de voorgevel is een dakkapel. In alle gevels van het voorhuis zijn kelderkozijntjes opgenomen met diefijzers aan de binnenzijde en vlakke houten dubbele luiken aan de buitenzijde. De zijgevels van het achterhuis hebben ijzeren stalramen. De linker zijgevel heeft een roosvenster met gekleurd glas ter plaatse van de gang.

In de achtergevel zit centraal een brede enkele deur geflankeerd door stalramen, erboven bevindt zich een dubbel hooiluik. Bij de geveluiteinden ter hoogte van de grupstal bevinden zich mestdeuren. Zowel mestdeuren als deeldeur bestaan uit kraaldelen. In de top van de gevel is een ijzeren roosvenster.

De voorgevel van het zomerhuis heeft in de eerste bouwlaag twee vierruits vensters en valt op door het op de verdieping aanwezige engelenraam, bestaande uit een hoog half rond afgesloten raam met smallere en lagere zijramen. De zijramen hebben een diagonale roedenverdeling.

In de gevel is een natuurstenen gevelsteen opgenomen ('De eerste steen gelegd door Adrianus Petrus Bon en Maria Post 4 juni 1889'). De zijgevels van het zomerhuis zijn voorzien van ijzeren stalraampjes. In de rechter zijgevel bovendien een later geplaatst stolpraam ter hoogte van de zomerkeuken en een uit kraaldelen samengestelde brede wagendeuren, waarin een mandeur is opgenomen.

De afgesmeerde achtergevel van het zomerhuis heeft ter hoogte van de zolder een dubbel hooiluik met een stalen hijsbalk met haak. De top van de gevel bevat een roosvenster. De ruimte tussen zomerhuis en boerderij is ter plaatse van de achtergevels afgesloten met een houten dubbele deur.

Het interieur is wat indeling betreft grotendeels gaaf bewaard gebleven en voorzien van diverse kenmerkende vaste interieurelementen en constructieonderdelen. Het voorhuis bestaat uit een woonkamer en een slaapkamer voorzien van een geprofileerde houten lambrisering en houten schuifluiken achter de vensters van de voorgevel. De woonkamer heeft een groen geschilderde balklaag voorzien van een duivenjagerprofilering en een bedstedenwand waarin de deur naar de gang is opgenomen.

Tegen de scheidingswand met de slaapkamer zit een zwart marmeren schouw met een geprofileerde stucwerk schouwmantel. De slaapkamer is voorzien van een bedstedenwand met deuren naar de gang en de zoldertrap, alsmede een kast met een schuine vloerafwerking boven de keldertrap, voorzien van eenvoudige treden.

De grenenhouten gebintconstructie van het achterhuis bestaat niet uit dekbalkgebinten met overstekken, zoals gebruikelijk is bij het oudere voerdeeltype, maar uit langsgebinten met daaroverheen zolderbalken die tevens op de dragende zijmuren rusten. De kap heeft grenen schaarspanten met kreupele stijlen en een overkepte balk, waarbij de kreupele stijlen geheel verticaal de spantbenen ondersteunen. Het achterhuis is zes gebintvakken diep, waarvan het voorste gebintvak als gang bij het voorhuis is getrokken en een entree heeft in de rechterzijgevel. De gedeelten van de langsgebintbalken in de gang zijn voorzien van vellingkanten. De deur naar de woonkamer is voorzien van geslepen glas-in-lood. Het achterhuis heeft de kenmerkende driedeling, met een voerdeel in de middenbeuk en de stalruimten (met grupstal) in de beide zijbeuken. Midden op de deel een gemetselde ovale voerbak verbonden met goten in de stalvloer naar gemetselde voergoten. De koestaken bevestigd aan de stalliggerdrager zijn grotendeels nog origineel. Het zomerhuis heeft een woonkamer waarachter een woonkeuken, die toegang geeft tot het bedrijfsgedeelte dat bestaat uit een voormalige wagenberging en een voormalige paardenstal. De woonkamer is onder meer voorzien van een geprofileerde kastenwand, lambrisering en houten schuifluiken bij de vensters van de voorgevel.

In de keuken bevindt zich onder andere een rond gemetseld en rood geschilderd waterfornuis, een geprofileerde houten schouw met een vast kastje en een aanrecht met houtkast.

De vierroeden hooiberg heeft een bedekking van golfplaten met daaronder een rieten spreilaag. De kleine schuur links op het achtererf heeft een zadeldak met pannen en gevels voorzien van liggende houten delen.

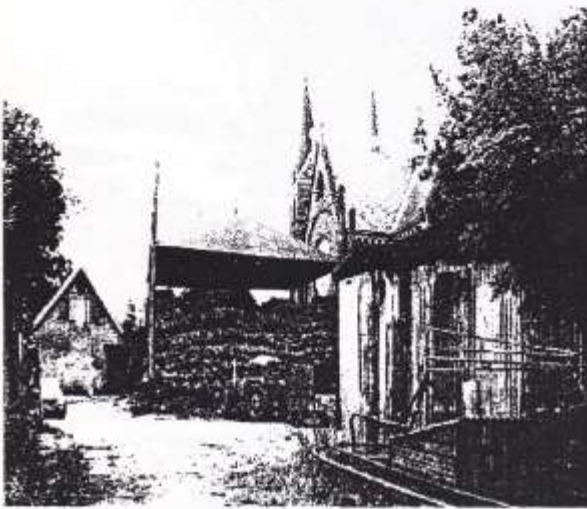
Piet Mondriaan

"Boerderij bij Duivendrecht" aquarel P.Mondriaan, 1905

Waardering

De Boerderij 'Anthoniushoeve' met zomerhuis uit 1889, met bijbehorende hooiberg en schuur, is van algemeen belang vanwege cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde alsmede situeringswaarde. De hoeve is een goed voorbeeld van een laat 19- eeuwse T-boerderij van het voerdeeltype, die bijzonder is vanwege de gaafheid in hoofdvorm, draagconstructie en detaillering en kent diverse gaaf bewaarde interieurelementen en constructieonderdelen. De cultuurhistorische en architectuurhistorische waarde is met name gelegen in de combinatie met de naastgelegen Sophiahoeve, die vergelijkbaar is maar in constructie en detaillering zeer karakteristieke verschillen vertoont, die voortkomen uit verschillen in bouwtijd en status. Tezamen leveren de boerderijen een belangrijke bijdrage aan de kennis van de bouw- en ontwikkelingsgeschiedenis van de Nederlandse boerderij in de late negentiende eeuw. Naast deze ensemblewaarde is er sprake van een bijzondere situeringswaarde vanwege de ligging aan de hoofdstraat in Duivendrecht waar de boerderij in samenhang met het erf en de Sophia's hoeve één van de laatste gebouwde herinneringen vormen aan het tot in de twintigste eeuw nog overwegend agrarisch gebied in de directe omgeving van Amsterdam. Dit historische beeld wordt benadrukt door het grote contrast met de sterk verstedelijkte omgeving.

Bronnen: SHBO-rapport 35 en 36 (1998) en bijlage behorende bij besluit met kenmerk CFI/BGS-2003/70147N

In eerste instantie werd de Rijksmonumentenstatus afgewezen, maar.....

De staatssecretaris van onderwijs, cultuur en wetenschappen

mr. Medy C. van der Laan

BESLUIT:

het bezwaarschrift d.d. 22 januari 2001 ingediend door de Stichting Oud-Duivendrecht te Duivendrecht op de gronden genoemd in het advies van de Commissie voor de bezwaarschriften **gegrond** te verklaren, het bestreden besluit te herroepen en de boerderij Anthoniushoeve aan de Rijksweg 228 te Duivendrecht alsnog aan te wijzen als beschermd monument in de zin van de Monumentenwet 1988.

Zoetermeer, 20 augustus 2003

Bouwkundige termen bij beschrijving Sophia's hoeve en Antoniushoeve Duivendrecht

T-venster

Schuifvenster waarvan het onderste deel van een middenstijl is voorzien.
Deze stijl en de dwarsregel vormen de letter T.

Gording

Houten balk waarop het dakbeschot van een hellend dak geplaatst wordt
De afmetingen van de gording volgen uit de berekeningen.

Windveer

Plank aan weerskanten van een rietendak -of pannendak, ter afdekking van de voorrand,
veelal voorzien van decoratief houtsnijwerk.(sponde)

Gebintbalk

Balk die in de lengte op een muur rust en het gebint of samenstel van de dakstoelen draagt.

Dekbalkgebint

Balk die aan de beide zijden op de stijlen is opgelegd.

Schoren

Van boven ingekeepte balken

Vellingkanten

Vlakke afschuining van een balk of plank, verkregen door de scherpe kant af te zagen

Kraal

Halfbolvormige lijst langs de planken bij paneelwerken, houten plafonds

Kraalschot

Schot van met kraalprofiel aaneensluitende planken

Kraaldelen

Delen van de kraal

Spreilaag van riet

Bestaat uit recht lang riet of rieten matten Bedoeld om te voorkomen dat pluimen van het dekriet onder de rietlatten terechtkomen.